

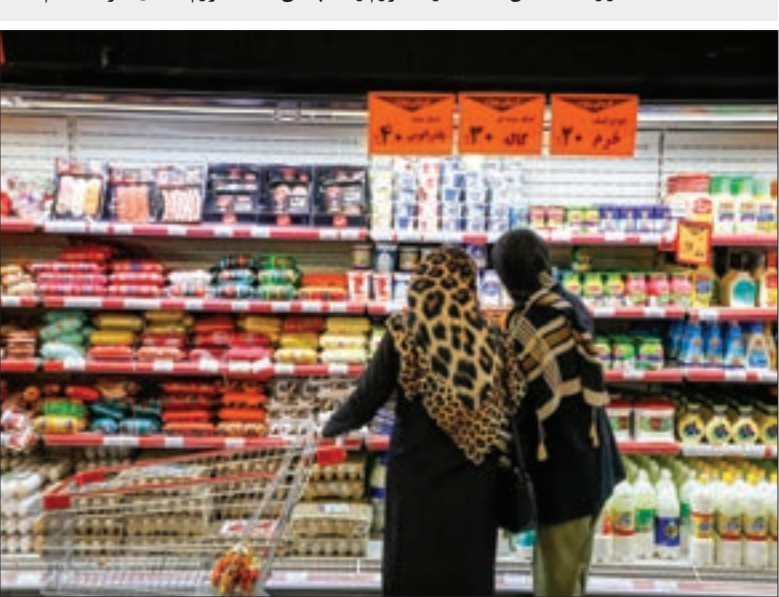
شهرآرا با مرور آمارهای قبل و بعد از جنگ، سهم عوامل ساختاری و شوک‌های اخیر در تورم را بررسی می‌کند

جنگ، متهم اصلی تورم؟

گزارش خبری

محرران

عکس: محسن پاشنده، شهرآرا

علت شتاب تورم در استان چیست؟

سعیده به نژاد، کارشناس مرکز مطالعات و بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی خراسان رضوی، ریشه تفاوت نرخ تورم استان‌ها را در دو عامل اصلی می‌داند: نخست تفاوت در ترکیب سبد مصرف خانوارها و دوم تفاوت در نرخ تورم گروه‌های کالایی و خدماتی.

وی می‌گوید: نرخ تورم هر استان بر اساس وزن گروه «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» و «کالاهای غیرخوراکی و خدمات» در سبد هزینه خانوار محاسبه می‌شود. ازاین رو، حتی اگر افزایش قیمت یک کالا درواستان یکسان باشد،تفاوت در سهم آن کالا در سبد مصرف خانوار می‌تواند نرخ تورم نهایی را تغییر دهد.

به گفته به‌نژاد، خراسان رضوی به دلیل درآمد سرانه پایین‌تر نسبت به برخی استان‌های برخوردار، سهم بیشتری از خانوارهای با درآمد متوسط و پایین‌تر را در خود جای داده است. در نتیجه، بخش بزرگ‌تری از هزینه خانوارها صرف کالاهای ضروری، به‌ویژه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها می‌شود. از آنجا که این گروه در سال‌های اخیر، به‌ویژه پس از حذف ارز ترجیحی، افزایش نرخ ارز، رشد هزینه‌های حمل‌ونقل و سایر اصلاحات اقتصادی، تورم بالاتری را تجربه کرده، وزن بیشتر خوراکی‌ها در سبد مصرفی خانوارهای استان به افزایش نرخ تورم خراسان رضوی نسبت به میانگین کشور کمک کرده است.

وی تأکید می‌کند: علاوه بر تفاوت در الگوی مصرف، عوامل ساختاری نیز بر واگرایی تورمی استان‌ها اثرگذارند. به گفته او، افزایش هزینه واردات، تغییر حقوق گمرکی، خشک‌سالی، رشد هزینه‌های حمل‌ونقل، نوسانات دستمزد، اجاره‌بهاو هزینه‌های تولیدو توزیع، موجب شده است نرخ تورم گروه‌های مختلف کالاو خدمات در استان‌ها یکسان نباشد. این کارشناس اقتصادی می‌افزاید: مجموعه این عوامل باعث شده خراسان رضوی در دوره اخیر تورمی بالاتر از میانگین کشور را تجربه کند، موضوعی که برای تحلیل دقیق‌تر، نیازمند بررسی جزئی‌تر ساختار هزینه‌خانوار، ترکیب سبد مصرفی و ویژگی‌های اقتصادی استان است.

تورم خرداد ۱۴۰۵					
تورم نقطه‌به‌نقطه	تورم سالانه	تورم ماهانه	تورم ماهانه	تورم سالانه	تورم نقطه‌به‌نقطه
۷۲٫۶	۵۰	۵٫۹	۵٫۴	۹۶٫۳	۱۳۸٫۹
خراسان رضوی				خراسان رضوی	
کشور				کشور	
تورم نقطه‌به‌نقطه	تورم سالانه	تورم ماهانه	تورم ماهانه	تورم سالانه	تورم نقطه‌به‌نقطه
۶۴٫۴	۴۷٫۵	۵٫۳	۶٫۸	۹۰٫۷	۱۳۴٫۶
کالاهای غیرخوراکی و خدمات				خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات	

عوامل اثرگذار بر تورم چه بود؟

سمیرا سبزواری، مدیر مرکز مطالعات و بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی خراسان رضوی، معتقد است که افزایش تورم خردادماه را نمی‌توان صرفاً به جنگ نسبت داد و مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی و شوک‌های ناشی از درگیری‌های اخیر به‌طور هم‌زمان بر رشد قیمت‌ها اثر گذاشته‌اند.

وی می‌گوید: کاهش درآمد‌های دولت در

تورم، تنها از جنگ نیست

حمله روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲ یکی از بزرگ‌ترین شوک‌های اقتصادی اروپا در دهه‌های اخیر را رقم زد. تخریب زیرساخت‌ها، اختلال در تولید، بسته‌شدن مسیرهای صادراتی و کمبود برخی کالاها باعث شد نرخ تورم سالانه اوکراین در پایان سال ۲۰۲۲ به حدود ۲۶٫۶ درصد برسد. در همین دوره، تورم مواد غذایی درمقاطعه‌ی به حدود ۳۵ درصدافزایش یافت. بااین حال، باوجود ادامه جنگ، اجرای سیاست‌های پولی انقباضی، کمک‌های مالی گسترده بین‌المللی و تثبیت نسبی بازار ارز، باعث شد روند تورم از سال ۲۰۲۳ به بعد به‌تدریج نزولی شود. تجربه اوکراین نشان می‌دهد که حتی در شرایط جنگ تمام‌عیار نیز سیاست‌گذاری اقتصادی می‌تواند در کنترل روند تورم نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد.

آژانتین نمونه‌ای است که نشان می‌دهد برای رسیدن به تورم‌های بسیاربالا، لزومانیازی به جنگ نیست. این‌کشور درسال ۲۰۲۳ باتورم سالانه حدود ۲۱۱ درصد روبه‌رو شد و در برخی ماه‌ها، تورم مواد غذایی از ۵۵۰ درصد نیز عبور کرد. اقتصاددانان، علت اصلی این وضعیت را سال‌ها کسری بودجه، تأمین مالی دولت ازطریق چاپ پول، کاهش ارزش پول ملی و بی‌اعتمادی به سیاست‌های اقتصادی می‌دانند. دولت جدید آژانتین از اواخر ۲۰۲۳ با اجرای سیاست‌های سخت‌گیرانه مالی و پولی تلاش کرد روند تورم را مهار کند و در سال ۲۰۲۴ سرعت رشد قیمت‌ها به‌تدریج کاهش یافت، هرچند هزینه اجتماعی این سیاست‌ها بالا بود. ابرتورم آلمان در سال ۱۹۲۳ یکی از مشهورترین

نمونه‌های تاریخ اقتصاد است. پس از پایان جنگ جهانی اول، پرداخت غرامت‌های سنگین، بحران مالی و چاپ گسترده پول باعث شد که ارزش مارک آلمان تقریباًازبین برود. دراوج بحران، تورم ماهانه به حدود ۲۹ هزار درصد رسید و قیمت کالاها گاهی ظرف چند روز چندبرابر می‌شد. مردم برای خرید نان، چمدان یا فرغون پر از اسکناس حمل می‌کردند. این بحران زمانی مهار شد که دولت چاپ بی‌رویه پول را متوقف کرد، پول جدید معرفی شد و اصلاحات مالی و پولی گسترده به اجرا درآمد. وجه مشترک این سه تجربه آن است که تورم‌های شدید معمولاً ریشه در یک عامل واحد ندارند. در اوکراین، جنگ نقش اصلی را داشت، در آژانتین، بی‌ثباتی سیاست‌های پولی انقباضی، و در آلمان، فروپاشی نظام پولی پس از جنگ. همین مقایسه نشان می‌دهد که نسبت دادن تورم امروز ایران صرفاً به جنگ، با واقعیت آماری همخوانی ندارد، زیرا آمارهای رسمی نشان می‌دهد که پیش از آغاز جنگ دوازده روزه نیز تورم نقطه به نقطه در کشورو خراسان رضوی در محدوده ۴۰ درصد قرار داشت و روند افزایش قیمت‌ها از قبل آغاز شده بود. جنگ می‌تواند شتاب این روند را بیشتر کند، اما به تنهایی توضیح‌دهنده رسیدن تورم خوراکی‌ها به سطوحی مانند ۱۳۸٫۹ درصد در خراسان رضوی نیست.

تورم مزمن پیش از جنگ آغاز شد

در اردیبهشت ۱۴۰۴، یعنی پیش از آغاز جنگ دوازده روزه، تورم نقطه به نقطه کل در خراسان رضوی ۳۶٫۸ درصد و در کشور ۳۸٫۷ درصد بود. این اعداد نشان می‌دهد که اقتصاد پیش از جنگ نیز باتورم مزمن دست و پنجه نرم می‌کرد. پس از پایان جنگ دوازده روزه، آمار خرداد ۱۴۰۴ تنها افزایش محدودی را نشان داد. تورم نقطه به نقطه خراسان رضوی به ۳۸ درصد رسید و در کشور ۳۹٫۴ درصد ثبت شد. حتی در تیرماه ۱۴۰۴ نیز اگرچه برخی شاخص‌ها افزایش یافت، اما هنوز از جهش‌های رشد هزینه‌های حمل‌ونقل، نوسانات دستمزد، اجاره‌بهاو هزینه‌های تولیدو توزیع، موجب شده است نرخ تورم گروه‌های مختلف کالاو خدمات در استان‌ها یکسان نباشد.

این کارشناس اقتصادی می‌افزاید: مجموعه این عوامل باعث شده خراسان رضوی در دوره اخیر تورمی بالاتر از میانگین کشور را تجربه کند، موضوعی که برای تحلیل دقیق‌تر، نیازمند بررسی جزئی‌تر ساختار هزینه‌خانوار، ترکیب سبد مصرفی و ویژگی‌های اقتصادی استان است.

سفره و سقف، گروگان تورم

در اقتصاد، معمولاً وقتی از فشار بر معیشت خانوار صحبت می‌شود، دو قلم بیش از همه مورد توجه قرار می‌گیرند: سفره و سقف. سفره، نماد هزینه‌های خوراکی است و سقف، نماد هزینه مسکن. اگر یکی از این دو گران شود، خانوار ناچار است از بخشی دیگر از هزینه‌هایش بزند، اما وقتی هر دو هم‌زمان گران می‌شوند، انتخاب‌ها محدودتر و کیفیت زندگی پایین‌تر می‌آید. تازه‌ترین آمارهای مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که کشور به تبع آن خراسان رضوی، اکنون دقیقاً در چنین وضعیتی قرار گرفته است. از یک سو تورم با شیبی تندتر افزایش یافته و تورم استان در همه شاخص‌ها از کشور پیشی گرفته است و از سوی دیگر، سهم هزینه مسکن از کل هزینه‌های خانوار استان به بیش از ۴۱ درصد رسیده است. به بیان دیگر، بخش مهم درآمد خانوار پیش از آنکه صرف آموزش، درمان، تفریح یا پس‌انداز شود، صرف تأمین ابتدایی‌ترین نیازهای زندگی می‌شود.

نگاهی به آمارها نشان می‌دهد که تورم نقطه به نقطه کل در خراسان رضوی به ۹۷٫۲ درصد رسیده، در حالی که این شاخص در سطح کشور ۸۸٫۳ درصد است. این فاصله نشان می‌دهد که سرعت افزایش قیمت‌ها در استان از متوسط کشور بیشتر بوده است. در گروه خوراکی‌ها نیز شرایط نگران‌کننده‌تر است؛ تورم نقطه به نقطه خوراکی‌ها در خراسان رضوی به ۱۳۸٫۹ درصد رسیده، در حالی که میانگین کشور ۱۳۴٫۶ درصد است. همچنین تورم سالانه خوراکی‌ها در استان ۹۶٫۳ درصد و در کشور ۹۰٫۷ درصد ثبت شده است. در گروه غیرخوراکی‌ها و خدمات نیز تورم نقطه به نقطه استان ۷۲٫۶ درصد و کشور ۶۴٫۴ درصد بوده و تورم سالانه این گروه در استان به ۵۰ درصد رسیده که بالاتر از میانگین ۴۷٫۵ درصدی کشور است.

با این حال، برای تحلیل این اعداد باید یک نکته مهم را در نظر گرفت: تورم امروز را نمی‌توان صرفاً به تحولات ماه‌های اخیر یا جنگ‌ها نسبت داد. بررسی روند یک سال گذشته نشان می‌دهد که اقتصاد ایران پیش از آغاز درگیری‌ها نیز با تورم بالا مواجه بود.

پیشتازی رشد تورم در خوراکی‌ها

نکته مهم دیگر، تفاوت رفتار گروه‌های کالایی است. در حالی که تورم کل تقریباً دو برابر شده، رشد قیمت خوراکی‌ها بسیار سریع‌تر بوده است. این موضوع اهمیت زیادی دارد، زیرا خانوارهای کم‌درآمد بخش بزرگ‌تری از درآمد خود را صرف خرید مواد غذایی می‌کنند. بنابراین افزایش قیمت خوراکی‌ها بیش از هر گروه دیگری، قدرت خرید دهک‌های پایین‌تر تحت تأثیر قرار می‌دهد. از سوی دیگر، وقتی سهم هزینه مسکن نیز به بیش از ۴۱ درصد می‌رسد، فضای مانور خانوار برای سایر هزینه‌ها به شدت محدود می‌شود. در چنین شرایطی، خانوارها معمولاً سه راه بیشتر پیش رو ندارند؛ کاهش مصرف، حذف برخی کالاها و خدمات یا استفاده از پس‌انداز و بدهی برای جبران هزینه‌ها. استمارا این روند می‌تواند پیامدهایی فراتر از اقتصاد خانوار داشته باشد و بر سلامت، آموزش، کیفیت تغذیه و حتی سرمایه انسانی در بلندمدت اثر بگذارد.

یادداشت

واردات کالای اساسی از آمریکا چه ریسک‌هایی دارد؟

با بررسی شواهد و روند واردات کالاهای اساسی ایران، می‌توان یکی از علت‌های نگرانی رهبر معظم انقلاب نسبت به تفاهم‌نامه‌ای که مبنای مذاکرات با آمریکا قرار گرفته است را درک کرد. در حال حاضر که ایران در تأمین کالاهای اساسی به کشورهای غربی وابسته نیست، سیاست مداران با استناد به تاب‌آوری پایین با آمریکا مذاکره می‌کنند. وابستگی ایران به آمریکا در تأمین کالاهای اساسی تمام تلاش‌هایی است که برای تغییر مبادی واردات کالاهای اساسی را بی‌ثمر می‌کند و برگ برنده مهمی را در اختیار آمریکا قرار خواهد داد. در روز سه‌شنبه ۲ تیرماه رئیس‌جمهور آمریکا در تویییتی اعلام کرد: پول‌ها یا معافیت‌های تحریمی که وزارت خزانه‌داری آمریکا آزاد می‌کند، در یک حساب امانی تحت کنترل ایالات متحده نگهداری خواهد شد و صرفاً برای خرید مواد غذایی و تجهیزات پزشکی، آن هم فقط از ایالات متحده، استفاده خواهد شد؛ از جمله ذرت، گندم و سویا از کشاورزان بزرگ آمریکایی ما. عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، در همین رابطه بیان کرد که الزامی برای خرید نهاده‌های کشاورزی از آمریکا نداریم، ولی اگر نرخ و کیفیت نهاده‌های آمریکایی در مقایسه با سایر کشورها مناسب‌تر باشد، مانعی برای خرید از آن کشور نداریم. با توجه به سابقه دشمنی شدید ترامپ با ایران، جا دارد ابعاد این مسئله بررسی شود. ایران ۹۰ میلیون جمعیت دارد که باید بتواند غذای آن‌ها را تأمین کند. کالای اساسی اصولاً به محصولاتی گفته می‌شود که با خودشان مستقیماً غذای انسان هستند یا به‌طور غیرمستقیم به غذای انسان تبدیل می‌شوند. ایران به دلیل محدودیت در دسترسی به منابع آب در تأمین کالای اساسی خودکفا نیست و به واردات نیاز دارد. عمده واردات کالای اساسی شامل نهاده طیور، نهاده دام و دانه‌های روغنی می‌شود. تا قبل از شروع تحریم‌ها، ایران در تأمین کالاهای اساسی به شرکت‌های غربی وابسته بود. بعد از شروع تحریم تلاش کرد از طریق کشورهای غیردشمن با ایران، کالاهای اساسی را تأمین کند. به‌مرور پیشرفت‌هایی در این زمینه اتفاق افتاد تا جایی که در اواخر دولت شهید رئیسی، ۹۰ درصد واردات کالاهای اساسی از مبادی غیرغربی تأمین می‌شد. اکنون چیزی که جای سؤال دارد، این است که آمریکا اعلام کرده به ایران اجازه می‌دهد از منابع ارزی‌اش برای خرید غذا(کالای اساسی) از آمریکا استفاده کند. این معنیا این است که ایران دوباره برگردد سر همان خانه اول، درست همان جایی که بعد از شروع تحریم‌ها با هزار تلاش از آن دور شده بود. چه تضمینی وجود دارد که دوباره آمریکا تحریم‌ها را بازنگرداند. چه تضمینی وجود دارد که دوباره تمام این بهایایی که از سال ۸۹ سر ملت ایران آمد، اتفاق نیفتد.

روی خط اقتصاد

افزایش ساعت کار نانوائی‌ها در ایام تشییع پیکر رهبر شهید

شهرآرانیوزا رئیس اتحادیه نانوائیان مشهد گفت: در ایام مراسم تشییع پیکر رهبر شهید مشکلی از نظر تولید نان نداریم، ساعت پخت نانوائی‌ها افزایش خواهد یافت و تعطیلی یک روز در هفته نانوائی‌ها در رینگ یک و دو حرم مطهر رضوی لغو خواهد شد. علی‌اکبر گوپیکر درخصوص نحوه فعالیت نانوائی‌ها در ایام مراسم تشییع پیکر رهبر شهید اظهار کرد: وظیفه تأمین آرد برعهده اداره غله است که ما میزان مورد نیاز خود را به کارگروه آرد و نان اعلام کردیم تا مصوب و به اداره غله ارسال شود. بنابراین از نظر تأمین آرد مشکلی نخواهیم داشت. تنها درخواست ما این است که هرچه سریع‌تر آرد مورد نیاز ما را اختصاص دهند و حمل‌شود، وی درخصوص تولید نان در ایام مراسم تشییع بیان کرد: در این ایام نانوائی‌های شبانه‌روزی با تولید انبوه فعالیت دارند. ما به تمام نانوائی‌ها فراخوان دادیم تا واحدهایی که تمایل دارند، به‌طور شبانه‌روزی فعالیت کنند که تاکنون صد نانوائی ثبت‌نام کرده‌اند.

کمبود برخی اقلام پزشکی در بازار

ایسنا| محمد مهدی بویان فر، رئیس اتحادیه صنف فروشندگان لوازم و تجهیزات پزشکی، آزمایشگاهی و دندان پزشکی مشهد، با بیان اینکه کمبودهایی در زمینه دستکش‌های جراحی و معاینه مشاهده می‌شود، گفت: تأمین برخی کالاهای استراتژیک وارداتی به دلیل تحریم‌ها و تنش‌های اخیر با دشواری‌هایی مواجه شده است، در نتیجه تأمین بعضی اقلام با کمبود روبه‌روست.

محدودیت‌های پیش فروش بلیت اتوبوس بین‌شهری

ایسنا| مدیرعامل اتحادیه مسافربری اتوبوس با اشاره به اینکه قرار است در ایام مراسم تشییع رهبر شهید از «پیش‌فروش» بلیت اتوبوس بین‌شهری به «روزفروش» تغییر وضعیت دهیم، گفت: محدودیت‌هایی برای پیش‌فروش بلیت اتوبوس از ۱۱ تیرماه به مدت ۹ روز اعمال شده تا جابه‌جایی مسافرانی که قصد شرکت در مراسم تشییع رهبر شهید را دارند، بدون هیچ مشکلی انجام شود. حسن فتحی با اشاره به محدودیت‌های پیش‌فروش بلیت اتوبوس مسافری بین‌شهری در روزهای آینده گفت: از روز ۱۱ تیرماه به مدت ۹ روز محدودیت‌هایی برای پیش‌فروش بلیت اتوبوس بین‌شهری اعمال شده تا در این فاصله زمانی جابه‌جایی مسافران در شهرهایی که قرار است مراسم تشییع برگزار شود، بدون هیچ مشکلی صورت گیرد. وی افزود: این تصمیم به درخواست سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای برای پاسخگویی به جابه‌جایی مسافران در این روزهاست و هیچ ممنوعیتی برای فروش بلیت در مسیرهای مختلف اعلام نشده است.

چشم‌انداز یک‌ساله بازار بورس

تحلیلگر ارشد بازارهای مالی و کارشناس خبره بازار سرمایه گفت: بر اساس سناریوی فعلی، انتظار نمی‌رود بازارهای دارایی از جمله بورس در یک سال آینده رشد واقعی درخور توجهی را تجربه کنند. به بیان ساده، احتمال دارد قیمت‌ها از نظر عددی و ریالی افزایش پیدا کنند، اما این رشد لزوماً به معنای افزایش قدرت خرید یا خلق ثروت واقعی نخواهد بود.

به گزارش تجارت‌نیوز، محمد نوربخش افزود: در صورتی که روند کاهش ارزش ریال ادامه پیدا کند و نرخ بهره حقیقی همچنان منفی باقی بماند، امکان رشد اسمی در بازارهای دارایی از جمله بورس وجود خواهد داشت. اما افزایش ریسک‌های اقتصادی، محدودیت‌های ساختاری، تشدید مداخلات دولتی و کاهش رشد واقعی اقتصاد می‌تواند مانع از شکل‌گیری بازدهی واقعی پایدار شود. وی اظهار کرد: اگر بخواهیم تصویر کلی بازار را ترسیم کنیم، به نظر می‌رسد سودآوری واقعی بسیاری از شرکت‌ها تحت فشار قرار گرفته است. محدودیت انرژی، افزایش هزینه‌ها، کاهش تقاضا و رشد ریسک‌های اقتصادی عواملی هستند که بر سود واقعی شرکت‌ها اثر منفی می‌گذارند.

نوربخش افزود: از سوی دیگر، افزایش ریسک‌های سیاسی و اقتصادی باعث رشد صرف ریسک و در نتیجه کاهش ظرفیت افزایش P/E بازار می‌شود. همچنین پایداری رشد سودآوری شرکت‌ها با ابهامات جدی مواجه است. با این حال وی تأکید کرد: یک عامل مهم همچنان از رشد اسمی بازار حمایت می‌کند و آن نرخ بهره حقیقی منفی است. تا زمانی که تورم انتظاری فاصله درخور توجهی با نرخ بهره نداشته باشد، بخشی از نقدینگی به سمت دارایی‌ها حرکت خواهد کرد و می‌تواند موجب رشد ظاهری قیمت‌ها شود. وی همچنین به یکی از مهم‌ترین خطاهای تحلیلی در اقتصادهای تورمی اشاره کرد و توضیح داد که بخشی از رشد سود شرکت‌ها ناشی از ضعف سیستم استهلاک مبتنی بر بهای تمام‌شده تاریخی است و الزاماً به معنای خلق ثروت واقعی یا رشد پایدار سودآوری نیست.